

Introducció

AMBRÒS DOMINGO BELANDO

JOSEP MACIÀ

SERGI OMS SARDANS

Article rebut el 20 de setembre de 2014 i acceptat l'1 d'octubre de 2014

Durant el curs acadèmic 2002-03, fa, doncs, més de deu anys, el Grup de Filosofia Analítica de la *Societat Catalana de Filosofia* va endegar un seminari anual adreçat en primer terme als professors de filosofia d'ensenyament secundari, però també a tothom que tingués interès i curiositat per conèixer més de prop qüestions centrals del pensament filosòfic. Els seminaris, que des d'aleshores s'han seguit celebrant cada any, han permès els assistents introduir-se en qüestions clàssiques i contemporànies en filosofia i, alhora, familiaritzar-se amb l'enfocament i els estàndards d'argumentació propis de la tradició analítica en filosofia. En les dotze edicions que s'han celebrat fins ara, les temàtiques han inclòs des d'«Anàlisi de deu textos clàssics i contemporanis» a «Problemes d'ètica aplicada», i des de «Deu filòsofes: les seves tesis i arguments» a «Sobre la vida i la mort».

El tema del seminari del curs 2012-13 va ser «Perspectives en filosofia». Aquests treballs que ara us presentem corresponen, en la seva major part, a les ponències que s'hi van presentar. Aquest seminari va estar vinculat al projecte de recerca europeu *PETAF - Perspectival Thoughts and Facts*¹. En aquest projecte, que es va dur a terme entre els anys 2008 i 2013, hi van participar una cinquantena d'investigadors de 8 universitats o centres de recerca de 6 països europeus, coordinats des de la Universitat de Barcelona per Sven Rosenkrantz del grup de recerca LOGOS. Un dels motius que ens van dur a organitzar un seminari sobre *Perspectives en Filosofia* va ser la voluntat de donar difusió, més enllà de l'àmbit de la recerca acadèmica, a l'enfocament filosòfic que inspirava el treball en el projecte europeu, així com també a alguns dels temes que s'hi van estudiar. Tant el seminari del curs 2012-13 com aquesta publicació són part de les activitats de transferència de coneixement vinculades a aquest projecte europeu i n'han rebut el seu suport, que volem agrair.

1. PETAF - Perspectival Thoughts and Facts FP7-PEOPLE-ITN-2008, accord num. 238128.

Volem agrair també el suport de l'Institut d'Estudis Catalans i de la Societat Catalana de Filosofia. Així mateix, volem agrair de forma molt especial a Josep Monserrat la seva col·laboració i ajut en la preparació d'aquests materials i en facilitar-ne la seva publicació. I finalment, volem també reconèixer el suport del projecte 2014-SGR-81, finançat per la Generalitat de Catalunya, que agrupa bona part dels autors d'aquests treballs.

Una forma en què la filosofia ha anat avançant al llarg del temps ha estat contraposant perspectives davant un mateix problema filosòfic. La nostra comprensió de qüestions fonamentals –com ara si seria compatible el determinisme en el món físic amb l'existència del lliure albir; o si els judicis avaluatius, ja siguin morals o estètics, són objectius o depenen de les creences o preferències d'aquells que els fan; o sobre en què consisteix el significat lingüístic; o si hi ha una única lògica correcta; o sobre quina diferència hi ha entre creure i saber; o sobre què és el que legitima el poder polític; o sobre quina relació hi ha entre la ment i el cos; o si l'existència de la consciència és compatible amb el materialisme; etc.– ha avançat contraposant perspectives filosòfiques. Quan diem «avançat» no volem dir que s'hagin establert de forma definitiva determinades tesis que passen a ser la doctrina filosòfica canònica. Res més lluny del que és i del que persegueix la filosofia. Hem avançat en el sentit que tenim una comprensió més profunda de la qüestió fonamental que volem aclarir. I aquesta comprensió més profunda sorgeix, primer, d'haver identificat diferents posicions raonables que es poden adoptar davant certa qüestió –per exemple, davant de la qüestió de si és possible respondre als desafiaments escèptics en epistemologia, i de quina manera– i, segon, del fet d'analitzar els arguments i raons que es poden oferir per a defensar cadascuna d'aquestes posicions. Al final, diferents pensadors poden acabar adoptant diferents punts de vista, però el fet que tots ells, com a part del bagatge filosòfic compartit, hagin de conèixer les raons a favor i en contra de cadascuna de les alternatives els fa tenir una comprensió més profunda del problema filosòfic en qüestió.

Sovint aprofundir d'aquesta manera en la nostra comprensió de les qüestions filosòfiques fonamentals ens porta al fet que s'obrin nous reptes i noves preguntes a respondre. L'actitud filosòfica i la cerca de fonaments porta moltes vegades a qüestionar-se allò que, des d'una actitud no filosòfica, es donaria per fet i establert. En aquest sentit, potser podem esmentar el debat recent que alguns acadèmics, especialment científics, han obert entorn a la utilitat de la filosofia. Una de les veus destacades en aquest debat ha estat la del físic britànic Stephen Hawking, el qual afirma, en les primeres pàgines del seu llibre *The Grand Design*, que la filosofia és morta. Hawking basa aquesta afirmació, sobretot, en el fet que, segons ell, la filosofia no ha estat capaç d'estar a l'alçada de la física en quant a descobriments i en quant a la capacitat de solucionar problemes. Aquestes afirmacions, però, es deuen, segurament, a un malentès sobre quins són els objectius de la filosofia. Una

de les tasques de la filosofia és intentar plantejar-se preguntes que potser mai abans s'havien plantejat i, així, obrir interrogants en àmbits que no es creien problemàtics.

La filosofia progressa tant pel fet que pot identificar la necessitat de justificació en aspectes o àmbits que semblaven segurs i inqüestionables, la qual cosa dóna lloc a noves preguntes; com pel fet de formular diferents respostes, o aportar diferents perspectives, davant de cadascuna de les qüestions; com també, i encara més important, pel fet de proporcionar raons a favor o en contra de les diferents respostes o perspectives.

Un tret comú dels diferents treballs que us presentem aquí és que en cadascun d'ells es considera una determinada qüestió filosòfica o, de vegades, de forma més general, un determinat àmbit filosòfic, i es descriuen dues o més posicions o perspectives que s'han adoptat davant d'aquella qüestió o en aquella àrea filosòfica, tot indicant els motius, raons o arguments que podrien sustentar cadascuna d'aquestes posicions. Confiem que, igual que la il·luminació d'un objecte amb més d'un focus i des de diferents punts ens el fa copsar amb més claredat, la contrastació de perspectives filosòfiques que presenta cadascun dels treballs d'aquesta col·lecció ajudi el lector a tenir una millor comprensió dels diferents temes discutits.

Els treballs que el lector trobarà a continuació cobreixen diferents temes en diferents àrees de la filosofia: en epistemologia, metafísica, filosofia del llenguatge i de la ment, ètica, filosofia política i filosofia de la lògica. Aquests treballs tenen un caràcter divers: alguns prenen un to introductori al tema que tracten, altres tenen un caire més avançat i la seva lectura resultarà segurament més exigent per al lector.

L'ordre en què apareixen aquests articles no respon a una agrupació temàtica sinó, més aviat, a un possible ordre de lectura que situa primer els treballs més introductoris i després els treballs més especialitzats. En qualsevol cas, cada article és autocontingut i es pot llegir per si mateix sense necessitat d'haver consultat els que el precedeixen. L'ordenació que aquí presentem és sols una invitació a una determinada manera d'aproximar-se al material que us oferim. Esperem que en gaudiu, que gaudiu de pensar, i que gaudiu de la Filosofia.